

SCI-CONF.COM.UA

CURRENT TRENDS IN SCIENTIFIC RESEARCH DEVELOPMENT



**PROCEEDINGS OF VIII INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
MARCH 13-15, 2025**

**BOSTON
2025**

CURRENT TRENDS IN SCIENTIFIC RESEARCH DEVELOPMENT

Proceedings of VIII International Scientific and Practical Conference
Boston, USA
13-15 March 2025

Boston, USA

2025

UDC 001.1

The 8th International scientific and practical conference “Current trends in scientific research development” (March 13-15, 2025) BoScience Publisher, Boston, USA. 2025. 547 p.

ISBN 978-1-73981-122-8

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Current trends in scientific research development. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Boston, USA. 2025. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/viii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-current-trends-in-scientific-research-development-13-15-03-2025-boston-ssha-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: boston@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2025 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2025 BoScience Publisher ®

©2025 Authors of the articles

УДК 330.101:159.923.32

**РЕАЛЬНЕ МІСЦЕ ЕКОНОМІКИ В ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ РОЗВИТКУ
СУСПІЛЬСТВА ТА ІСТОРИЧНОГО ПРОЦЕСУ З ПОЗИЦІЙ НОВОГО
КОСМІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ**

Мямлін Владислав Віталійович

д.т.н., професор

Український державний університет науки і технологій

м. Дніпро, Україна

Анотація: У статті обґрунтовується місце економіки у житті суспільства з позицій нового космічного світогляду. Вказується на головну планетарну задачу людської еволюції – підвищення рівня свідомості, якій дуже заважають принципи сучасної економіки. Йдеться про пріоритетне значення таких духовних сфер людської діяльності як культура, наука, мистецтво, етика.

Ключові слова: економіка, культура, етика, мораль, духовність, наука, рівень свідомості людини, еволюція, історичний процес, космізм, світогляд.

Невозмутимый строй во всем,
Созвучье полное в природе, –
Лишь в нашей призрачной свободе
Разлад мы с нею сознаем
(Ф. Тютчев, 1865)

На думку Маркса та його прихильників, суспільство включає два елементи, які називаються базис і надбудова. Базис – це виробничі відносини у яких створюються різні блага або, спосіб виробництва на певному історичному етапі розвитку суспільства. До надбудови відносяться всі інші суспільні відносини, крім виробничих: політика, релігія, культура, мистецтво, наука, освіта тощо. Надбудова є породження базису і залежить від нього. Таке твердження базису та надбудови логічно впливає з іншої помилкової

марксистської тези, згідно з якою - буття визначає свідомість. Звернемося безпосередньо до Маркса: «Загальний результат, до якого я прийшов і який послужив потім керівною ниткою в подальших дослідженнях, може бути коротко сформульований наступним чином. У суспільному виробництві свого життя люди вступають у певні, необхідні, від їхньої волі не залежні відносини — виробничі відносини, які відповідають певному ступеню розвитку їх матеріальних продуктивних сил. Сукупність цих виробничих відносин складає економічну структуру суспільства, реальний базис, на якому височить юридична та політична надбудова та якому відповідають певні форми суспільної свідомості. Спосіб виробництва матеріального життя обумовлює соціальний, політичний та духовний процеси життя взагалі. Не свідомість людей визначає їхнє буття, а, навпаки, їхнє суспільне буття визначає їхню свідомість. На певній ступені свого розвитку матеріальні продуктивні сили суспільства приходять у суперечність із існуючими виробничими відносинами, або — що є лише юридичним виразом останніх — із відносинами власності, всередині яких вони й досі розвивалися. З форм розвитку продуктивних сил ці відносини перетворюються на їхні пута. Тоді настає епоха соціальної революції. Зі зміною економічної основи більш-менш швидко відбувається переворот у всій величезній надбудові. При розгляді таких переворотів необхідно завжди відрізняти матеріальний, з природничо-науковою точністю констатований переворот в економічних умовах виробництва – від юридичних, політичних, релігійних, художніх чи філософських, коротше – від ідеологічних форм, у яких люди усвідомлюють цей конфлікт і виборюють його вирішення» [8, с. 6-7]. Такої ж думки дотримувався, наприклад, і Ленін, кажучи, що «політика є концентрованим виразом економіки її узагальнення і завершення» [5, с. 440]. Хоча Ленін, будучи чудовим маніпулятором, залежно від обставин, коли потрібно на перше місце виставляв економіку та господарську діяльність, а коли треба – політику. «Політика не може не мати першості над економікою. Міркувати інакше, значить забувати азбуку марксизму» [7, с. 278]. «Без правильного політичного підходу до справи цей клас не утримає свого

панування, а отже, не зможе вирішити і свого виробничого завдання» [7, с. 279]. «Я завжди висловлював і висловлюю, і висловлюватиму побажання, щоб ми займалися менше політикою, більше господарством. Але неважко зрозуміти, що для виконання цих побажань треба, щоб не було політичних небезпек та політичних помилок» [7, с. 281].

У роботі «Три джерела та три складові частини марксизму» Ленін дає цьому вченню наступну характеристику: «Вчення Маркса всесильне, тому що воно вірне» [6, с. 43]. «Найбільшим завоюванням наукової думки став історичний матеріалізм Маркса. Хаос і свавілля, які панували досі в поглядах на історію і на політику, змінилися разюче цільною і стрункою науковою теорією, що показує, як з одного укладу суспільного життя розвивається, внаслідок зростання продуктивних сил, інший, вищий ... Визнавши, що економічний лад є основою, на якому височить політична надбудова, Маркс найбільше уваги приділив вивченню цього економічного ладу» [6, с. 44]. «Вчення про додаткову вартість є наріжний камінь економічної теорії Маркса» [6, с. 45].

На думку марксистів, тільки пролетарська революція може вирішити питання зі створенням сприятливих умов для подальшого розвитку людства, коли на місце поміщиків та капіталістів прийде диктатура пролетаріату. Коли приватна власність стане загальнонародною, розвиток суспільства піде швидкими темпами і добробут народу різко збільшиться, а тут і комунізм «не за горами». Будучи матеріалістами і не розуміючи справжніх законів розвитку всесвіту, прихильники марксизму бачили саме такий шлях розвитку суспільства. Здійснюючи свої економічні дослідження, Маркс навіть і не підозрював про те, наскільки реальний світ складніший і різноманітніший. Тісний зв'язок розвитку суспільства з космічними енергетичними силами на тонкому рівні був йому невідомий. Таким чином, спосіб виробничої діяльності був покладений у марксистську схему зміни історичних епох та суспільно-економічних формацій. У це просте вигадане лекало було втиснуто дуже складний та суперечливий розвиток історичного процесу. Як виявилось,

закони соціального розвитку треба було шукати не там, де їх шукали теоретики марксизму. І не економічні відносини були визначальним чинником соціально-економічного розвитку суспільства. Чільна роль економічного фактора в історичному процесі породила гіпертрофоване уявлення про роль класової боротьби в історичному процесі. Результати добре відомі. На місце одних персонажів прийшли інші, які стали вважати себе господарями життя. Але низький рівень свідомості останніх, нерозуміння ними також історичного процесу та законів Космосу не дозволило створити високорозвинене людське суспільство.

Соціалістичне суспільство будувало економіку на економічному та політичному волюнтаризмі, що наприкінці призвело до його деградації та розпаду. Капіталістичне суспільство, побудоване на сучасній ліберальній економічній теорії, культивувало в людині такі низькі якості як користолюбство, жадібність, користолюбство, сріблολюбство, егоїзм та інші пороки. Таким чином, сучасна економіка базується не на найкращих людських якостях, і не для покращення самої людини. Людина тут лише засіб, а не мета. Основна мета – «прибуток», а не вдосконалення людини. Всюди починають діяти не соціальні, не моральні закони, а закони ринку. Все, що не дає «прибутку», вважається неефективним. Нині продовжується економізація суспільства. Методи та принципи економіки стрімко стали поширюватися й на інші сфери життя. Економіка поглинула культуру, мистецтво, освіту, медицину, спорт у яких швидко почали з'являтися торговельні відносини, яким чужі такі моральні поняття як добро, справедливість, доброчесність, взаємовиручка. Все почало продаватися та купуватися. Адже більшість «фінансово-економічних» знань нині спрямовані лише на те, як перемогти на ринку, як проштовхнути свій товар, як обійти конкурентів, як заробити на спекуляції, на різниці курсів валют. Та й самі методи сучасної економіки швидше нагадують правила ведення воєн: захоплення ринку, знищення конкурентів, промислове шпигунство, цінові війни, рейдерство, лобіювання своїх приватних інтересів. Ми вже не говоримо про величезні зловживання у фінансовій сфері та

кримінальну складову бізнесу. Матеріалістичний світогляд прищепив людям дух суперництва та споживання. Зрозуміло, що до моральних законів це не має ніякого відношення. Такі методи не зближують, а лише роз'єднують людей, і тим більше не сприяють побудові справедливого гармонійного суспільства. Насправді ж не економіка і не політика мають бути пріоритетними сферами розвитку суспільства. Пріоритетними мають бути ті напрями, які будуть сприяти космічному завданню еволюції людства - підвищенню рівня його свідомості, тобто прогресу самої людини.

Тому так важлива Духовна революція, а не соціальна. Завдання Духовної революції змінити структуру людини, змінити рівень її свідомості, а соціальна революція ставить передусім матеріальні цілі – переділ власності на користь бідних, підвищення добробуту пригноблених класів тощо. Соціальні революції, як втім і буржуазні революції, засіб життя перетворювали на мету. Тому економіка і була поставлена в основу сучасного життя. Всі інші сфери людської діяльності перемістилися на другий план.

З цього приводу М. Бердяєв писав наступне: «У концепції економічного матеріалізму історичний процес виявляється остаточно позбавленим душі. Душі, внутрішньої таємниці, внутрішнього таємничого життя немає більше ні в чому ... єдиною справжньою реальністю історичного процесу виявляється процес матеріального економічного виробництва, і ті економічні форми, котрі з нього народжуються, є єдино онтологічними, справжніми, первинними та реальними. Все інше є лише вторинним, лише рефлексом, надбудовою. Все життя релігійне, вся духовна культура, вся людська культура, все мистецтво, все людське життя є лише відображенням, рефлексом, а не справжньою реальністю. Відбувається остаточно процес знедушнення історії, умертвіння внутрішніх її таємниць через викриття головної її таємниці, якою, на думку історичного матеріалізму, є таємниця виробництва, зростання продуктивних сил людства ... в економічному матеріалізмі викривається основне протиріччя, яке економічний матеріалізм осмислити не може, тому що не може піднятися над ним, але яке впадає в око тому, хто піддає це вчення суду філософа ... якщо

економічний матеріалізм вважає, що вся людська свідомість є лише надбудова над економічними відносинами, то звідки ж береться той розум самих глашатаїв економічного матеріалізму, розум самих Марксів та Енгельсів, який підноситься над цим пасивним відображенням економічних відносин? Маркс, створюючи вчення про економічний матеріалізм, претендує на володіння такого роду розумом, який підноситься над станом пасивного рефлексу економічних відносин. Але якщо економічний матеріалізм, як ідеологічна побудова, є лише відображенням відомих виробничих відносин, скажімо тих відносин, які створювалися в ХІХ столітті на ґрунті боротьби між пролетаріатом і буржуазією, то незрозуміло, яким чином глашатаї цього вчення можуть претендувати на велику істинність, ніж всі інші, побудови яких є лише самообман, породжуваний цим рефлексом» [2, с. 10-11]. «Ідеологи капіталізму хочуть виправдати та охоронити ту форму економічного поневолення праці, яка лицемірно називається вільною працею. Ідеологи ж соціалізму прагнуть звільнення від праці, розуміючи під цим звільнення від тяжкості й тривалості праці, або до примусової організації праці задля досягнення максимальної сили та могутності соціального колективу. На ґрунті ідеології буржуазно-капіталістичної та соціалістично-капіталістичної не може бути навіть поставлена внутрішня проблема праці, бо для них не існує особистості як верховної цінності; цінність особистості, її внутрішнього життя і долі, заслонена і задавлена цінностями господарсько-економічних благ, цінностями господарської могутності суспільства або справедливим розподілом у ньому господарських благ. І капіталізму, і соціалізму однаково властивий економізм, тобто викривлення ієрархії цінностей, в силу якого нижчі й підлеглі цінності набувають переважання. Так званий індивідуалізм, властивий буржуазно-капіталістичному суспільству, пов'язаний з економічною свободою та необмеженою приватною власністю, нічого спільного з особистістю не має і ворожий до неї. Індивідуалізм буржуазно-капіталістичної цивілізації знищує особистість» [1, с. 229]. І далі він пише: «Цілком хибна ідея homo oeconomicus, завжди керованого особистим інтересом. Ця економічна людина створена

буржуазною політичною економією та відповідає капіталістичній етиці, її не було в минулому» [1, с. 230]. І ще: «...економічні цінності мають бути підпорядковані ієрархічно більш вищим цінностям і перш за все цінності людської особистості та її свободи. Господарське життя не може бути абсолютно автономним, воно підпорядковано моральним началам» [1, с. 238].

О. Уайльд у своєму есе, згадуючи проблеми капіталістичного суспільства, зокрема писав: «При цьому навіюється, ніби найголовніше - мати, щоб людина забула, що найголовніше - бути. Істинна досконалість людини визначається не тим, що в неї є, а тим, що вона сама по собі представляє ... До того ж дуже розбещує і підприємництво, пов'язане з накопиченням коштів» [22, с. 349].

К. Е. Цюлковський був упевнений, що людина несе в собі волю Всесвіту. Ступінь узгодженості волі людини з волею Всесвіту цілком залежить від рівня свідомості цієї людини – чим вищий рівень свідомості, тим більш узгоджено проявляють себе обидві волі. Він писав, що «воля людини та інших істот - вищих і нижчих – є лише прояв волі всесвіту. Голос людини, її думки, відкриття, поняття, істини та помилки – є лише голос всесвіту. Все від неї» [24, с. 117]. Далі він стверджує, що «наша умовна воля створена всесвітом. Справжня ж абсолютна воля та влада належить космосу – і тільки йому одному. Він єдиний наш володар. Але ми повинні жити так, ніби теж маємо волю та самостійність, хоч і те, й інше не наше» [24, с. 118]. І ще: «Влада всесвіту проявляється найяскравіше організацією живих розумних істот» [24, с. 119].

Багато видатних вчених світу говорили про необхідність створення нової науки, яка зможе глибше проникнути у таємниці всесвіту. Так, наприклад, О. Л. Чижевський вважав, що «сучасна наука ще не має достатніх сил, щоб остаточно вирішити всі складні питання. Це справа найближчого майбутнього, справа науки більш досконалої, ніж сучасна, більш терпима до нових ідей та нових завоювань людського генія» [25, с. 116]. «Тепер ми зможемо сказати, що в науках про природу ідея про єдність всіх явищ у світі і почуття світу як неподільного цілого ніколи не досягали тієї ясності та глибини, якої вони поступово досягають у наші дні» [25, с. 24]. «Виникає основне питання: чи

можемо ми вивчати організм як щось особливе від космотелургійного середовища? Ні, не можемо, бо живий організм не існує окремо, поза цим середовищем, і всі його функції нерозривно пов'язані з ним» [25, с. 25]. «Соціальна еволюція протікає під безпосереднім впливом різноманітних економічних та політичних, а також природних чинників. У той час, як на детальне з'ясування законів економіки та політики було звернено найсерйознішу увагу, вивчення впливу природних чинників не отримало належного розвитку» [26, с. 4]. «Людство за всю свою багатовікову культуру, що супроводжується поступовим розвитком точних наук, не усвідомило собі жодного закону, за яким має протікати те чи інше історичне явище чи подія» [26, с. 5].

В. І. Вернадський писав: «Історичний процес – прояв всесвітньої історії людства – виявляється перед нами в одному, але в основному своєму слідстві - як природне, величезного геологічного значення явище» [3, с. 276]. І ще: «Науково зрозуміти це велике, величезної наукової та соціальної важливості явище ми ще не можемо. Науково зрозуміти – значить встановити явище до рамок наукової реальності – космосу» [3, с. 275].

Таким чином, маючи дуже розвинену інтуїцію і високий рівень свідомості, багато вчених майже одночасно прийшли до висновку, що історичний процес не є просто зміною «способів виробництва» і результатів «класової боротьби», а представляє природний процес, безпосередньо пов'язаний з Космосом і схильний до всебічного впливу космічних сил.

Особлива роль у пізнанні законів світобудови належить філософському Ученню Живої Етики, яка була створена видатною особистістю О. І. Реріх на самому початку формування нового космічного світогляду. Жива Етика у науковому ужитку називається «філософією космічної реальності» та присвячена космічній еволюції людства. Вона вказує напрямок руху суспільства і ті моральні принципи, за якими має будуватися наше життя. І цей шлях ґрунтується на високих здобутках культури. Жива Етика багато в чому співзвучна з думками інших вчених та космістів. «Коли люди зрозуміють, куди

і навіть вони повинні летіти, тоді можна буде удесятерити літаючі апарати» [23, с. 249]. «Так лише усвідомлення космічної особистості може осяяти ступені еволюції. Інакше у земному розумінні еволюція залишиться лише вигідним розміщенням капіталу. Та вже знаєте, що капітал, позбавлений доцільності, лише жернів на шії. І як явище зарази виробляє виразки духовні та тілесні, так і поява божевілля користолюбства завдає шкоди духу та тілу» [23, с. 251-252]. «Чиста думка, насичена Красою, вказує шлях до істини» [23, с. 253]. «Розсадники нижчих верств Тонкого Світу стали небезпечно нестерпними. Також не можна забути, як людство підпало під вплив нижчих верств Тонкого Світу» [23, с. 255]. «Нехай хтось віддасть більше, він більше й отримає. Але забули народи, як віддати, навіть найменший думає, як одержати» [23, с. 261]. «Люди звикли поєднувати торгівлю зі своєкорисливістю. Таку оману важко викоринити. Але невідкладно слід ... усвідомити сенс здорового обміну. Заробіток немає користі. Плата за працю не є злочином. Можна бачити, що праця є єдиною справедливою цінністю» [23, с. 365].

На думку академіка Л. В. Шапошникової: «Вчення Живої Етики несе у собі цілісну концепцію енергетичного світогляду. Єдина енергетична система світобудови живе та розвивається відповідно до Великих Законів Космосу. Концепція енергетичної єдності Всесвіту вважає найважливішим чинником еволюційного розвитку творчість духу, а головним в еволюції вважає вдосконалення людини, «найпотужнішого втілювача космічних сил». Удосконалення можливе лише у пружному енергетичному полі Культури ... Культура – це енергетичне поле духу, система, що самоорганізується. Самоорганізація духу є формою існування Культури» [28, с. 13]. «Такі явища, як культура, система духу, що самоорганізується, як любов і краса, що несуть у собі тонку і високовібраційну енергетику, як сама психічна енергія людини, є оплотом еволюції і визначають її якість. Відсутність з тих чи інших причин такої підстави перериває шлях Космічної еволюції і вкидає людину у вирву інволюції» [27, с. 38]. Все, що відбувається на землі, визначається процесами космічної еволюції, її законами та її особливостями. Ними ж, а не «способом

виробництва» міряється і земний історичний процес, енергетична причина якого діє у складній гамі космічних явищ.

М. К. Реріх писав: «Якщо вас запитують, у якій країні ви хотіли б жити і про який майбутній державний устрій ви мрієте? З гідністю ви можете відповісти: "Ми хотіли б жити в країні великої культури". Країна великої Культури буде вашим благородним девізом: ви знатимете, що в цій країні буде світ, який буває там, де шановані справжня Краса і Знання» [20, с. 67]. «Пам'ятатимемо завіт Світла, що перш за все, найважливіше для нас буде дух і творчість, потім йде здоров'я і лише на третьому місці – багатство» [20, с. 62]. «Твердо ми знаємо, що лише цінності духу та творчості лежать в основі Буття. Тільки ці цінності будуть спасінням людства» [20, с. 63]. «Хтось може запитати, невже саме тепер, під час загальної матеріальної кризи, доречно говорити про мистецтво та науку? Ось саме доречно. Розквіт мистецтва та науки є вирішенням життєвих криз. Саме він звертає занепадницьке надвиробництво до вищої якості ... Саме тепер ні на хвилину не можна забувати про переваги істинно культурних епох, щоб, спираючись на ці гріхи минулого, мужньо прямувати в майбутнє» [20, с. 50]. «Ми чули дикі вигуки вандалів: «Геть культуру, гроші на стіл». Заради цих змінюючих свою умовну цінність паперових знаків люди готові були вимовити мерзенну хулу на самі високі поняття. Ці блюзнірники думали, що матеріальну кризу світу можна вирішити матеріальними обчисленнями. Але проказа зайшла занадто далеко. Криза світу зовсім не матеріальна, але саме духовна» [20, с. 241-242]. «Лише цінності Культури дадуть вирішення найважчих життєвих проблем. Лише заради цінностей Культури людство може процвітати. У самому корені цього священного для нас поняття міститься все шанування Світла, все служіння Благу» [20, с. 77]. «На різних континентах, з різних причин, найкращі уми звертаються до факторів взаємодії космічних сил з долями земних народів ... Кращі уми різноманітно спрямовують людське мислення до розширення свідомості, в якому тільки й полягає справжня профілактика та передбачення можливості світлого будівництва» [20, с. 57]. «Багатозначно доводиться

повторювати поняття про Культуру та цивілізацію. На подив, доводиться помічати, що і ці поняття, здавалося б, так уточнені коріннями своїми, вже підлягають до перетлумачення та перекручення. Наприклад, досі безліч людей вважає цілком можливим заміну слова Культура на цивілізацію. При цьому зовсім упускається, що сам латинський корінь Культ має дуже глибоке духовне значення, тоді як цивілізація докорінно має громадянську, суспільну будову життя» [21, с. 28]. «... ніяким наказом не можна заборонити війну, як і не можна заборонити злобу і брехню. Але невідкладно, терплячим нагадуванням про найвищі скарби людства, можна зробити ці вигоди темряви взагалі неприпустимими, як породження темного невігластва. Благородна розширена свідомість, доторкнувшись до світла істини, природно вступить на шлях мирного будівництва, відкидаючи, як ганебну ганчір'я, всі породжені невіглаством применшення людської гідності» [21, с. 107]. «Ми вже досить знаємо, що не багатство створювало і Красу, і Знання, але творив їх дух людський. Якщо Ви візьмете всесвітні списки творців, створювачів, то Ви не знайдете там казкових багатств матеріальних, але, звичайно, знайдете невичерпну скарбницю духу, що створює» [21, с. 104]. «Фінансові кризи зазвичай найбільше позначаються на способах і на якості освіти, це сумно, але це так, начебто через матеріальну кризу хтось отримує індульгенцію на невігластво та здичавіння. Саме тепер світ переживає незапам'ятну матеріальну кризу, яка глибоко впровадилася. Криза надвиробництва, криза падіння якості, криза віри у можливість світлого майбутнього. Головним чином це відбувається тому, що вже багато поколінь привчаються вірити, що керівна міць Світу лише у золотій валюті. Але закликаючи на допомогу всю історію людства, ми знаємо, що це не так. Не будемо ще раз повторювати, що справжня валюта є валюта духовних цінностей» [21, с. 95-96]. «Але легка, хоч і примарна, нажива все-таки відволікає збентежений розум людський від справжніх цінностей» [21, с. 78]. «Занадто багато хто зараз вважає, що релігія, філософія, культура, наука, мистецтво, мислення суть абстрактності, торкатися яких зараз немає часу. Проте дійсні реальності полягають у торгівлі, в промисловості, в

рахівничих книгах» [21, с. 68]. «Культура є шанування Світла. Культура є любов до людини. Культура є пахощі, поєднання життя та краси. Культура є синтез високих та витончених досягнень. Культура є зброєю Світла. Культура є порятунок. Культура є двигун. Культура є серце» [21, с. 63]. М. К. Реріх добре розумів призначення справжньої культури та її космічну роль в еволюції суспільства. Культура несе людству культ світла! А який культ несе людству сучасна економіка? Культ "золотого тільця"? Етика та культура набагато важливіші за економіку, тим більш сучасну.

Економіку помилково поставили в основу розвитку суспільства, відкинувши при цьому духовні та людські цінності. Наголос було зроблено на науково-технічний прогрес, на економізм, на одержання прибутку. Усі зусилля акцентували на матеріальному покращанні добробуту людей за рахунок поліпшення умов праці, підвищення зарплати тощо. Замість того, щоб обслуговувати суспільство і створювати сприятливі умови для розвитку людини, підвищення рівня її свідомості – як головного планетарного завдання еволюції людства, економіка стала гальмувати розвиток людини і суспільства. І хоча економічна сфера є важливою складовою людського суспільства, вона не може бути головною, навіть якби вона функціонувала за законами Космосу і знаходилася в повній гармонії з суспільством та людиною. Що стосується сучасної економіки, то вона тим більше не може бути визначальною, оскільки функціонує за хибними принципами, які постійно призводять до криз і створюють негативні явища в суспільстві. До того ж сучасна економіка ніяк не сприяє підвищенню рівня свідомості людей, тому що провокує формуванню в суспільстві таких низинних вад як жадібність, сріблолобство, егоїзм, заздрість, алчність, меркантильність, корисливість, підлість. Тому що без цих якостей дуже важко вести бізнес у сучасному світі та протистояти існуючій конкуренції. Крім того, принципи сучасної економіки, на чолі якої стоїть отримання «прибутку», як основне завдання ведення підприємницької діяльності, поширилися і на інші сфери людської діяльності, такі як наука, медицина, освіта, мистецтво, спорт.

Потрібно розуміти, що людина – це не просто живий матеріальний об'єкт, який вступає у відносини з іншими матеріальними об'єктами в рамках системи «людина-суспільство». Людина – це складна духовно-матеріальна структура, яка перебуває під впливом космічних енергій та космічних законів. Рівень духовного розвитку людини відповідає певній якості пізнання нею навколишнього світу та її законів. Свідомість кожної окремої людини індивідуальна, і може бути дуже різною як за своєю якістю і широтою, так і за своїм ступенем причетності до вищого космічного знання. Свідомість людини представляє основу, на якій потім народжуються відповідні думки. Найважливішим кільцем культури є наука, від якої залежить подальший розвиток цивілізації. Творча праця акумулюється в культурі. І саме Культура як «самоорганізуюча система духу» сприяє розширенню свідомості людини. Тому Культура, а не «виробничі відносини», повинна бути первинною.

Ми вели мову про сучасну економіку, яка пов'язана з користю (прибутком). Але економіка може бути й іншою. Якщо культура та мораль пов'язані з безкорисливістю, то такою ж має бути і економіка. Тоді синергетичний соціально-економічний ефект буде посилено. На підставі нових економічних принципів, автором у цілій серії наукових праць була сформульована «Модель високоефективної національної економіки», яка в них представлена у вигляді понятійно-термінологічного апарату, методологічного імперативу і методологічного інструментарію [4, 9-19].

Таким чином, зараз, у добу науково-технічного прогресу, особливо необхідно звернути увагу і на прогрес самої людини, оскільки саме людина є основною фігурою еволюційного процесу. Розуміння розвитку людини як основної мети економіки, а не тільки як засобу для виробництва та споживання матеріальних благ, має стати головним принципом для економічної науки. Отже, економічна наука має допомогти не тільки тому як усунути «вузькі» місця у механізмі розподілу, а й в тому як позитивно впливати на поведінку людей, на їхній вибір, переваги, тобто на все те, що лежить у сфері ірраціонального. Нова наука має обов'язково враховувати у своїх дослідженнях

розвиток людини, підвищення рівня її свідомості. Завдання зараз полягає у вибудовуванні реальної ієрархії цінностей, від яких залежатиме подальший планетарний розвиток суспільства та людини.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бердяев Н. О назначении человека. Опыт парадоксальной этики. Париж : Издательство «Современные записки», 1931. 320 с.
2. Бердяев Н. Смысл истории. Москва : Мысль, 1990. 175 с.
3. Вернадский В. И. Биосфера и ноосфера. М. : Айрис-пресс, 2003. 576 с.
4. Гурарий Л. А., Мямлин В. В. Этика как фундаментальный закон мироздания. *Modern research in science and education*. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference. Chicago. USA. Pp. 371-383.
5. Девятый съезд РКП(б). Москва : Партийное издательство, 1934. 612 с.
6. Ленин В. И. Полное собрание сочинений в 55 т. Т. 23. Москва : Издательство политической литературы, 1970. 594 с.
7. Ленин В. И. Полное собрание сочинений в 55 т. Т. 42. Москва : Издательство политической литературы, 1970. 606 с.
8. Маркс К., Энгельс Э. Сочинения в 50 т. Т. 13. Москва : Государственное издательство политической литературы, 1959. 771 с.
9. Мямлин В. В. О деньгах, прибавочной стоимости и прибыли. *Здоровая мысль*. 2007. № 1 (7). С. 8-9.
10. Мямлин В. В., Мямлин С. В. Основные научные принципы создания высокоэффективного экономико-финансового «механизма» в государстве. *Независимое исследование с позиций IT-технологий: монография*. Киев-Днепр : Монолит, 2019. С. 40-58.
11. Мямлин В. В. Основные принципы функционирования модели высокоэффективной национальной экономики и её связь с учением Живой Этики. *Modern research in science and education*. Proceedings of the 2th International scientific and practical conference. Chicago, USA. 2023. Pp. 462-472.
12. Мямлин В. В. Роль высокоэффективной макроэкономической модели

в підвищенні рівня свідомості людини. *Innovations and prospects of world science*. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2022. Pp. 280-290.

13. Мямлін В. В. До питання про недопустимість відставання морально-етичного прогресу від науково-технологічного прогресу. *Innovative development of science, technology and education*. Proceedings of the 1st International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2023. Pp. 553-565.

14. Мямлін В. В. Демаркація між науковою і псевдонауковою економіками: необхідно відкинути хрестоматійську складову. *Review of transport economics and management*, 2024, Iss. 11 (27). Pp. 39-49.

15. Мямлін В. В. Економія+мораль: синергія розвитку. *Science and technology: problems, prospects and innovations*. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference. Osaka, Japan. 2023. Pp. 471-482.

16. Мямлін В. В. Необхідність докорінної зміни основних принципів функціонування механізму макроекономічної системи при переході від екстенсивного шляху розвитку – до інтенсивного. *Topical issues of modern science, society and education*. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. SPC–Sci-conf.com.ua. Kharkiv, Ukraine. 2021. Pp. 1703-1709.

17. Мямлін В. В. Рівень розвитку свідомості людини як основний показник соціально-економічного розвитку держави. *Topical aspects of modern scientific research*. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. CPN Publishing Group. Tokyo, Japan. 2024. Pp. 552-563.

18. Мямлін В. В. Соціально-економічна утопія: як повинна бути улаштована майбутня щаслива держава, і що для цього треба зробити! *Science in the modern world: innovations and challenges*. Proceedings of the 1st International scientific and practical conference. Toronto, Canada. 2024. Pp. 454-467.

19. Мямлін В. В. Сучасна парадигма соціально-економічного розвитку: якою вона має бути? *Наука та прогрес транспорту*, 2022. № 3-4. С. 14-24.

20. Рерих Н. Держава света. Священный дозор. Рига : Виеда, 1992. 285 с.

21. Рерих Н. Твердыня пламенная. Рига : Виеда, 1991. 272 с.

22. Уайльд О. Избранные произведения в 2 т. Т. 2. Москва, 1993. 543 с.
23. Учение Живой Этики. В 3 томах. Т. 1. Санкт-Петербург : отделение издательства «Просвещение», 1993. 586 с.
24. Циолковский К.Э. Космическая философия. Москва:Сфера, 2001. 496 с.
25. Чижевский А. Л. Земное эхо солнечных бурь. М. : Мысль, 1976. 367 с.
26. Чижевский А. Л. Физические факторы исторического процесса. Калуга : 1-я Гостиполитография, 1924. 72 с.
27. Шапошникова Л. В. Веления Космоса. Москва : МЦР, 1995. 144 с.
28. Шапошникова Л. В. Мудрость веков. Москва : МЦР, 1996. 480 с.